

DESTINASJONSANALYSE TROMS

Forord

Menon har utarbeidet ni destinasjonsanalyser for ulike regioner i Norge, hvorav destinasjonsanalysen av Troms er én av dem. I tillegg har det blitt utarbeidet minianalyser som viser nøkkeltall for reiselivet i fire reiselivsregioner i Troms; Harstad og Sør-Troms, Senja og Dyrøy, Sørreisa og Målselv, og Tromsø og Nord-Troms. Arbeidet med destinasjonsanalysen og de fire minianalysene er finansiert av Troms fylkeskommune, NHO Reiseliv og NHO Reiseliv Regionforening Nord-Norge. Formålet med oppdraget er å lage et kunnskapsgrunnlag om reiselivets utvikling og struktur i regionen, samt å belyse reiselivets økonomiske verdi.

Prosjektet har vært ledet av Live Nerdrum og Glenn Widenhofer, med Henrik Foseid, Andreas Cappelen, Karen R. Berg og Erlend Lund som prosjektmedarbeidere. Erik Jakobsen har vært ansvarlig partner og kvalitetssikrer.

Menon Economics er et forskningsbasert analyse- og rådgivningsselskap i skjæringspunktet mellom samfunnsøkonomi og strategi. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vårt hovedfokus ligger på empiriske analyser av økonomisk politikk, og våre medarbeidere har økonomisk kompetanse på et høyt vitenskapelig nivå.

Vi takker for et spennende oppdrag. Forfatterne står ansvarlig for alt innhold i rapporten.

November 2024

Live Nerdrum
Senior Analyst
Menon Economics

Glenn Widenhofer
Senior Economist
Menon Economics

Erik Jakobsen
Partner og styreleder
Menon Economics

I denne analysen kartlegges reiselivet i Troms fra to perspektiver. Vi kartlegger først **markedsperspektivet**, hvor man identifiserer tilreisende og måler deres forbruk fordelt på ulike vare- og tjenestetyper. Identifisering av ulike typer gjestedøgn med tilhørende forbruk står sentralt i dette perspektivet. Analysen omfatter tilreisende til Troms, og inkluderer ikke lokalbefolkning som reiser innad i regionen. Videre vurderer vi reiselivet med et **næringsperspektiv**, hvor vi identifiserer bedrifter innen overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling, og måler deres økonomiske aktivitet.

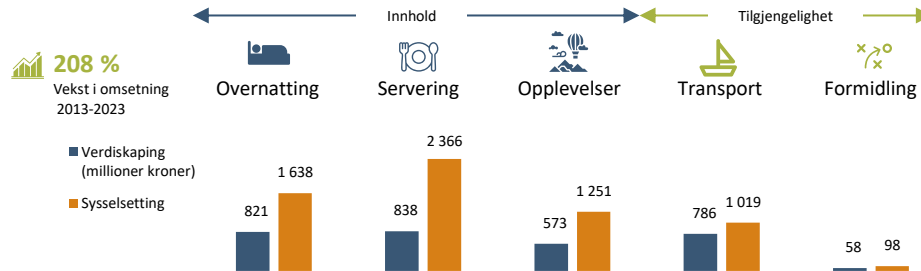
Markedsperspektivet (2023)

3 millioner gjestedøgn i regionen... som legger grunnlag for

- 1,2 millioner hotellovernattinger
- 450 000 campingovernattinger
- 450 000 fritidsboligovernattinger
- 730 000 Airbnb-overnattinger
- 210 000 cruisepassasjerankomster
- 6,1 mrd. i omsetning
- 4,3 mrd. i verdiskaping
- 5 100 sysselsatte

Næringsperspektivet (2023)

Reiselivsnæringens fem bransjer og deres økonomiske betydning

Troms' særpreg, muligheter og utfordringer

Særpreg

- Troms har i større grad enn andre regioner i Norge lyktes med å lage et vinterprodukt
- Rikt fugle-, fiske- og sjøliv
- Størst andel utenlandske turister blant alle fylkene i Norge
- Tromsø har direkteflygninger til flere storbyer i Europa

Muligheter

- Det er muligheter for å spre turismen mer utover regionen, for å lette på presset i Tromsø
- Potensialet for videre vekst er størst utenfor Tromsø.
- Flere snuoperasjoner vil bidra til å spre cruiseturistene og øke verdiskapingen fra cruise
- Reiselivssamarbeid med nord-Sverige og nord-Finland

Utfordringer

- Økt turisme i Tromsø skaper press på natur og lokalsamfunn
- Færre kollektiv- og transportløsninger gjør det vanskeligere å planlegge turer rundt i regionen

Innhold

Reiselivet i Troms

Markedsperspektivet – tilreisende i Troms

Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Troms

Minianalyser Troms

Vedlegg

Troms byr både på verdenskjent arktisk natur og kulturelle aktiviteter

Troms¹ ligger mellom Nordland i sør og Finnmark i nord, og grenser til både Sverige og Finland i øst. Fra 1. januar 2024 ble Troms og Finnmark fylke oppløst etter å ha vært sammenslått i fire år.

Som reiselivsdestinasjon tilbyr Troms et variert arktisk naturlandskap med naturbaserte opplevelser året rundt. I sommerhalvåret er det særlig midnattssolen som trekker turister til regionen, mens det i vinterhalvåret er nordlyset. Den lange kystlinjen er kjent for blant annet gode forhold for havfisketurisme, fjordsightseeing og hvalsafari, samt et enormt øylandskap. Fjellnaturen byr på isbreer, skumuligheter, toppvandring og klatre- og grotteturer. Regionen kan også by på kulturelle opplevelser som lokal mat, festivaler, historiske steder og museer. Spesielt Tromsø er et populært turistmål for både norske og utenlandske turister.

Troms er tilgjengelig fra hele landet. E6 går gjennom regionen og knytter den til Sør-Norge. Hurtigruten og Havila har også flere stopp i Troms for sine kystruter, fra Harstad i sør til Skjervøy i nord. Flyplassen i Tromsø har både innenlands- og utenlandskflyvninger. Sørkjosen flyplass er en del av kortbanenettet, og Bardufoss flyplass har direktefly kun til Oslo.

Kart som illustrerer kommunene i Troms (i mørkeblått). Kilde: Menon Economics

Særpreget, muligheter og utfordringer for reiselivet i Troms

Særpreget

- Troms har et unikt tilbud av naturbaserte opplevelser med fjell, fjord, vidde og dyreliv.
- Tromsø har også et riktig kulturliv, med festivaler, konsert- og teaterscener
- Tromsøregionen har en relativt jevn sesongprofil med mange aktiviteter som trekker turister både sommer og vinter.
- Reiselivet har innslag av den samiske kulturen.
- Direkteflyvninger til storbyer i Europa gjør destinasjonen svært tilgjengelig for utenlandsturister.
- Troms er fylket i Norge med størst andel utenlandske tilreisende på hotell og camping. 46 prosent av alle overnattinger er av utenlandsturister.

Muligheter

- Til tross for høy vekst de siste 10 årene er potensialet for videre vekst stort, særlig utenfor Tromsø.
- Det er muligheter for å spre turismen mer utover regionen, for å lette på presset i Tromsø. For eksempel har Senjaregionen satset særskilt på reiseliv og hatt en økning i turisme.
- Tilrettelegging av flere snuoperasjoner i Troms vil bidra til å spre cruiseturistene ut i regionen og øke verdiskapingen fra cruise.
- Større reiselivsaktivitet gjennom samarbeid med nord-Sverige og Nord-Finland. Et eksempel her er samarbeidet gjennom Visit Arctic Europe.
- Utvikle et bredere transporttilbud som ivaretar lokalbefolkningens og de tilreisendes behov.

Utfordringer

- Økt turisme, spesielt i Tromsø, fører til stor belastning på lokalsamfunnet og naturen, samt økte klimautslipp.
- Troms kan ikke nås via tog og har generelt et begrenset tilbud av interne transport- og kollektivløsninger.
- Det er behov for en forsterket markedsføring og tilgjengeliggjøring av de opplevelsproduktene som finnes i regionen.
- Etablering av uorganiserte, og til dels useriøse, aktører i regionen kan skape dårlige opplevelser for de tilreisende.

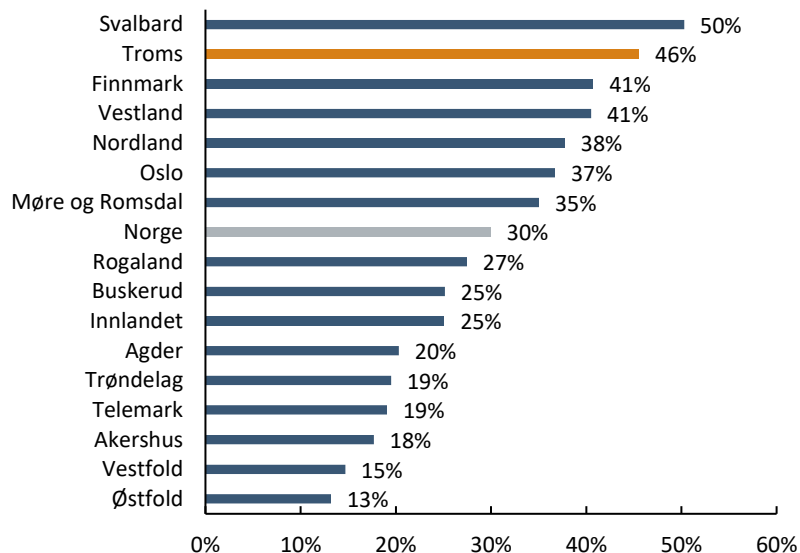
Troms har den høyeste utenlandsandelen av alle fylker i Norge

Utenlandsandelen av de kommersielt tilreisende (hotell og camping) er på 46 prosent i Troms. Troms har den høyeste utenlandsandelen blant fylkene og ligger godt over landsgjennomsnittet, som er på 30 prosent. Til sammenligning har Finnmark og Nordland utenlandsdeler på henholdsvis 41 og 38 prosent.

Direkteforbindelse til flere europeiske land gjør regionen mer tilgjengelig for utenlandskturister. Det går i dag direkteturer til Tromsø lufthavn fra en rekke land i Europa, blant annet Tyskland, Storbritannia, Nederland og Frankrike. Totalt i vintersesongen 2023/2024 gikk det direkteruter til 13 land. Både Tyskland og Storbritannia er av de største utenlandske turistgruppene i Troms.

Troms har lyktes med å markedsføre seg internasjonalt som reiselivsdestinasjon, spesielt med nordlysturisme i vinterhalvåret. I tillegg oppgir utenlandske feriereisende at de i større grad oppsøker spektakulær natur og naturfenomener enn norske feriereisende. Det kan være en delforklaring til den høye utenlandsandelen i Troms, som byr på unik arktisk natur og sjø- og landbaserte aktiviteter. En annen faktor som bidrar til den høye utenlandsandelen er at utenlandske feriereisende i Norge i gjennomsnitt har et lengre ferieopphold enn nordmenn, delvis på grunn av lengre reisevei, som drar utenlandske gjestedøgn opp.¹

Utenlandsandel på hoteller og camping i fylkene og Svalbard i 2023. Kilde: SSB

Tromsø byr på et bredt spekter av kultur- og aktivitetsopplevelser

Tromsø er fylt med et rikt kultur- og aktivitetstilbud som gjør byen til en attraktiv reiselivsdestinasjon. Mest kjent er nordlysturismen, som tilgjengeliggjøres via blant annet Fjellheisen i Tromsø sentrum, arrangerte turer med biler og busser, reinsdyrslede og fotturer.

Byen tilbyr flere festivaler. Tromsø internasjonale filmfestival arrangeres i årlig i januar, og er et møtested for norsk og internasjonal filmbransje. I 2024 hadde festivalen omtrent 65 600 besøkende.¹ I samme måned arrangeres Nordlysfestivalen, en tidagers musikk- og kulturfestival med alt fra klassisk- til samtidsmusikk.²

I forbindelse med Samenes nasjonaldag 6. februar arrangeres samisk uke, som blant annet trekker tusenvis av besøkende for å se på NM i reinkappkjøring.³ Om sommeren arrangeres verdens nordligste maraton, Midnight Sun Marathon, med 7 000 deltagere fra hele verden.⁴ I tillegg arrangeres det vintermaraton og terrengløp.

Opplevelsessenteret Polaria er en populær turistattraksjon, og byr på utstillinger og polare akvarium med arktiske fisker, dyr og planter. Formålet med senteret er å formidle kunnskap om forskningen i Nord-områdene, og øke bevisstheten rundt klima og miljø.⁵ Gjennom det historiske Polarmuseet formidler Tromsø fortellinger om ekspedisjoner, hverdagsliv og eventyr i Arktis fra 1600-tallet og frem til i dag.⁶

Tromsø internasjonale filmfestival

- Et samlingspunkt for norsk og internasjonal filmbransje
- Omtrent 65 600 besøkende totalt på festivalen og filmvisninger

Midnight Sun Marathon

- Europas nordligste maraton i midnattssol med 7 000 løpere fra 88 land
- Midnight Sun Marathon har utviklet aktivitet gjennom hele året, blant annet med Polar Night Marathon som holdes på vinteren

Polaria

- Opplevelsessenter med polare akvarium med arktiske fisker, dyr og planter
- Utstillinger og formidling om miljø og klima i Nord-Norge

Det er potensial for å spre turismen utover regionen

De siste årene har det vært en kraftig økning i turisme i Troms, spesielt gjennom nordlysturisme. Siden 2013 har omsetningen i reiselivet økt med over 200 prosent, som er høyere enn landsgjennomsnittet og høyere enn de flere regioner i Norge. Mesteparten av veksten har skjedd i Tromsøregionen. Sammenlignet med andre kommuner har Tromsø langt høyere verdiskaping fra reiselivet. En videre økning i turisme i Tromsø vil kunne skape et større press på reiselivsbransjene, natur, miljø og lokalbefolkningen. I Nord-Troms og Sør-Troms er det henholdsvis nesten 30 og 20 prosent lavere gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse på hotell enn i Tromsø. Det er derfor potensial for å ytterligere spre turismen mer utover regionene og nabofylkene, både nordlysturisme og annen turisme.

Senjaregionen, lokalisert mellom de populære turistdestinasjonene Tromsø og Lofoten, hadde en årlig økning i omsetning på 10 prosent mellom 2014 og 2019.¹ Regionen har med masterplanen «Senja – by invitation» fra 2021 laget en strategi for reiselivet og har mål om å doble verdiskapingen innen tre år.² Det ligger stort potensiale i å dyrke reiselivet utover i distriktene, og Senjaregionen er et godt eksempel på at dette har fungert. I tillegg er spredning av turisme i tråd med nyere reiselivstrender som omfavner autentiske opplevelser og samhandling med lokalsamfunnet.

Midnattssol på Senja. Bilde: Visit Senja.

Innhold

Reiselivet i Troms

Markedsperspektivet – tilreisende i Troms

Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Troms

Minianalyser Troms

Vedlegg

Metode for beregning av økonomisk aktivitet som følger av tilreisende

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvem de tilreisende er og hvilken verdi de bidrar med til regionen. Kapitlet er delt inn i tre deler. Første del kartlegger omfanget av gjestedøgn fra fem segmenter: hotell, camping, cruise, fritidsboliger og Airbnb. Vi ser også på hvordan disse segmentene har utviklet seg, når på året de besøker regionen og hvor de kommer fra.

Andre del går ut på å undersøke hvor stort døgnforbruk disse segmentene har og hvordan dette forbruket fordeler seg på kategorier, som for eksempel overnatting, servering og varehandel. Døgnforbruket baserer seg på kartlegginger gjennomført av Innovasjon Norge og Transportøkonomisk institutt (TØI), samt estimeringer basert på Statistisk sentralbyrå (SSB) sine satellitregnskap, SSBs overnattingsstatistikk og Menons regnskapsdatabase.

Basert på segmentenes gjestedøgn og døgnforbruk beregner vi i tredje del de tilreisendes totale forbruk i regionen. Dette forbruket legger grunnlaget for ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting, både i regionen og i andre deler av landet.

Metodisk tilnærming til å beregne økonomisk aktivitet som følger av tilreisende til en destinasjon

Merk: Analysen fanger ikke opp det økonomiske bidraget fra tilreisende som ikke overnatter i regionen, som dagsbesøkende og gjennomreisende. Årsaken til det er at det ikke finnes statistikk på omfanget av denne typen besøkende og det tilhørende forbruket. Vi inkluderer heller ikke lokalbefolkningens forbruk knyttet til fritidsboliger, altså besøk på fritidsbolig i samme kommune den enkelte bor i. Dette følger av at deres forbruk trolig i stor grad hadde tilfalt regionen uansett og i mindre grad reflekterer en effekt av reiselivet.

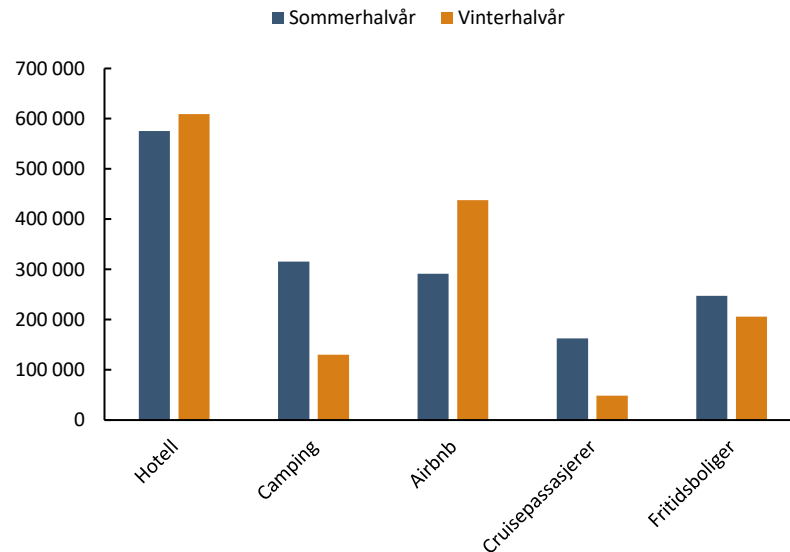
Gjestedøgn i Troms knytter seg primært til hotell og Airbnb

Totalt er det registrert omtrent 3 millioner gjestedøgn i Troms i 2023. Hotell og Airbnb er segmentene som står for flest av gjestedøgnene, med henholdsvis 39 og 24 prosent av alle gjestedøgn. Dette tilsvarer omtrent 1,2 millioner døgn på hotell og 730 000 døgn på Airbnb.

Camping og fritidsbolig står samlet for 30 prosent av alle gjestedøgn, og har omtrent 450 000 gjestedøgn hver. Gjestedøgn på camping er tydelig konsentrert rundt sommerhalvåret, som er fra mai t.o.m. oktober. Cruise står for 7 prosent av gjestedøgnene i Troms. Dette er lavere enn andre segmenter, men utgjør et betydelig antall på 211 000 passasjerer.

53 prosent av alle gjestedøgnene finner sted i sommerhalvåret og 47 prosent finner sted i vinterhalvåret, fra november t.o.m. april. Det gjør Troms til en utpreget helårsdestinasjon. Selv om det er mye turisme både sommer og vinter, er det allikevel mindre aktive måneder på våren og høsten. Airbnb er segmentet med størst andel besøkende om vinteren, mens fritidsbolig og hotell er segmentene med minst sesongvariasjoner. Camping og cruise har størst sesongvariasjoner, hvor henholdsvis 71 og 77 prosent av gjestedøgnene finner sted i sommerhalvåret.

Antall gjestedøgn i 2023 i Troms fordelt på segment og sesong. Cruise er dagsbesøkende med overnatting på skip. Sommerhalvår er fra mai t.o.m. oktober, vinterhalvår er fra november t.o.m. april. Kilde: SSB, AirDNA og Kystdatahuset

Det har vært vekst i samtlige segmenter i regionen, men veksten har vært størst på Airbnb

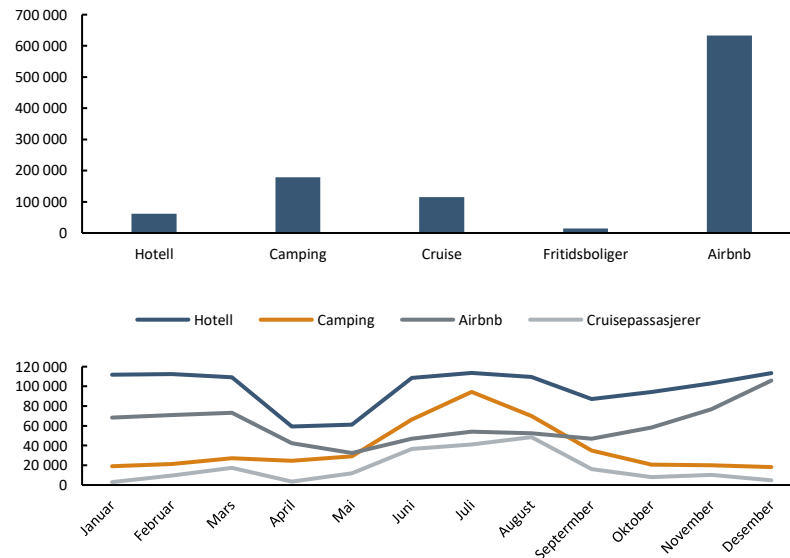
Totalt har antall gjestedøgn i Troms økt med 1 million fra 2016 til 2023, noe som tilsvarer en årlig gjennomsnittlig vekst på 5 prosent.

Airbnb har stått for 63 prosent av den totale økningen i antallet gjestedøgn med en vekst på 633 000 gjestedøgn mellom 2016 og 2023. Airbnb er med det segmentet som har økt mest. I 2016 var det kun 96 000 gjestedøgn på Airbnb, men i perioden frem til 2023 har antallet økt med 660 prosent til 729 000.

Imidlertid har det vært vekst i samtlige segmenter i regionen. Blant disse har camping bidratt mest med 178 000 gjestedøgn fra 2016 til 2023, tilsvarende en vekst på 67 prosent. Cruise har økt med 115 000 passasjeranløp, men har hatt en større relativ vekst i perioden på 120 prosent.

Den nederste figuren viser at camping og cruise har en tydelig sommerprofil. Både Airbnb og hotell har mange besøkende i vintermånedene, men opplever et fall på våren før antallet igjen øker i sommermånedene. 55 prosent av alle gjestedøgn på hotell og camping befinner seg i sommermånedene, mot 67 prosent nasjonalt. Det betyr at Troms i større grad enn andre regioner har en jevn fordeling av turister gjennom året.

Endringen i antall gjestedøgn mellom 2016 og 2023 fordelt på segment (øverst) og sesongprofil per segment i Troms i 2023 (nederst). Kilde: SSB og AirDNA

Hotell: Ferie- og fritidssegmentet har vokst, mens antallet yrkesreisende og tilreisende på kurs og konferanse har falt

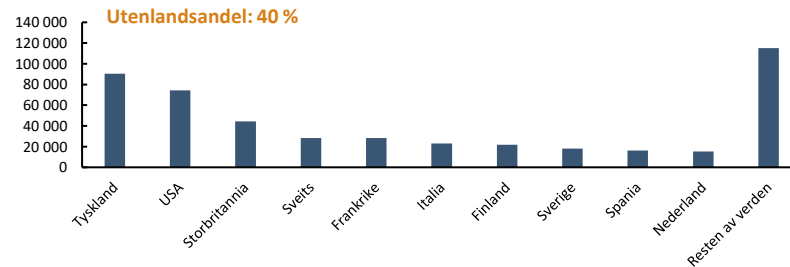
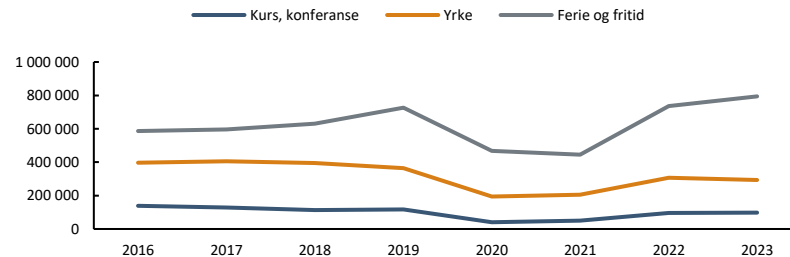
I det følgende beskrives segmentspesifikke utviklingstrekk og observasjoner. Først ut er hotell, der gjestene kan ha tre ulike formål; ferie og fritid, yrke og kurs/konferanse.

Ferie og fritid er det vanligste reisemålet i Troms. I 2016 sto ferie og fritid for 587 000 gjestedøgn, som tilsvarte omtrent halvparten av gjestedøgnene. Siden den gang har andelen økt, og i 2023 var det 794 000 gjestedøgn relatert til ferie og fritid, som tilsvarer 67 prosent av alle gjestedøgn på hotell. Totalt har segmentet økt med 35 prosent fra 2016 til 2023.

Antall yrkesreisende og tilreisende på kurs eller konferanse har falt med henholdsvis 26 og 30 prosent fra 2016 til 2023. Yrkesreisende har falt med over 100 000 gjestedøgn, fra 397 000 i 2016 til 293 000 i 2023. Tilreisende med kurs og konferanse som formål har falt fra 139 000 til 97 000 gjestedøgn i samme periode. Generelt vil en god blanding av arbeidsreisende og feriereisende gjøre destinasjonen mer robust, ettersom feriereisende og yrkesreisende påvirkes ulikt av makroøkonomiske faktorer, i tillegg til at de har ulike sesongprofiler.

Den nederste figuren viser at nordmenn står for flest gjestedøgn på hotell med 60 prosent av alle gjestedøgnene i 2023. De største utenlandske markedene på hotell er Tyskland, USA* og Storbritannia.

Utvikling i gjestedøgn på hotell for ulike formål fra 2016 til 2023 (øverst) og gjestedøgn på hotell i 2023 fordelt på topp 10 utenlandske land (nederst) i Troms. Kilde: SSB

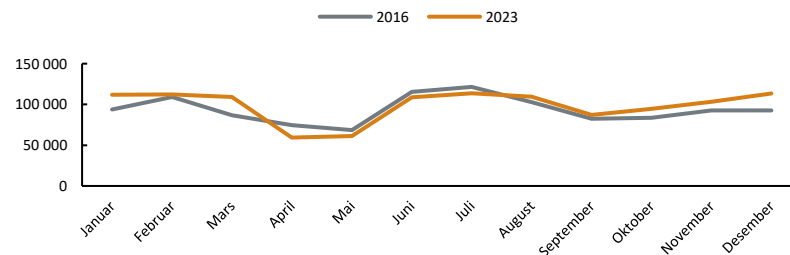
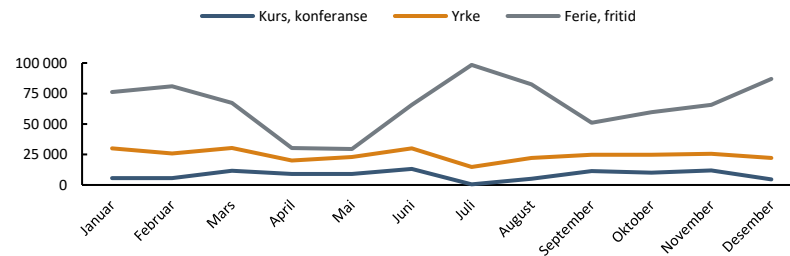
Hotell: Ferie- og fritidsreisende har tydelige sesongvariasjoner, mens de yrkesreisende fordeler seg jevnt utover året

En destinasjons sesongprofil (besøksmønstre gjennom året) gir innsikt i en viktig karakteristikk ved det lokale reiselivet – nemlig hvor konsentrert reiselivsaktiviteter er i deler av året. En flatere sesongprofil er generelt forbundet med en rekke positive effekter, særlig gjennom å legge til rette for flere heltidsstillinger. Flere heltidsstillinger bidrar til økt kompetanse i bedriftene, som gir høyere kvalitet på reiselivsproduktet og reduserer opplæringskostnader for bedriftene. Flere heltidsstillinger kan også gi økte skatteinntekter til kommunen gjennom at arbeidstakerne bosetter seg i kommunen. I tillegg vil en flatere sesongprofil øke verdiskapingen i regionen ved å utnytte kapasiteten i reiselivet og redusere risikoen for sesongvariasjoner.

Sesongprofilen for de tre formålene viser at ferie- og fritidsreisende reiser mest i sommer- og vintermånedene, kurs og konferanse reiser minst i vintermånedene, mens yrkesreisende har en jevnere sesongprofil. Både yrkesreisende og tilreisende på kurs og konferanse har færrest hotellbesøk i juli. Fra mars til april mer enn halveres antallet ferie- og fritidsreisende, fra 67 000 til 30 000.

Den nederste figuren viser at sesongprofilen ikke har endret seg så mye fra 2016 til 2023. Det er noen flere tilreisende i høst- og vintermånedene, og et noe større fall i besøkende på våren.

Sesongprofil for hotell-gjestedøgn i 2023 per formål (øverst) og sesongprofil over tid for alle gjestedøgn på hotell (nederst) i Troms. Kilde: SSB

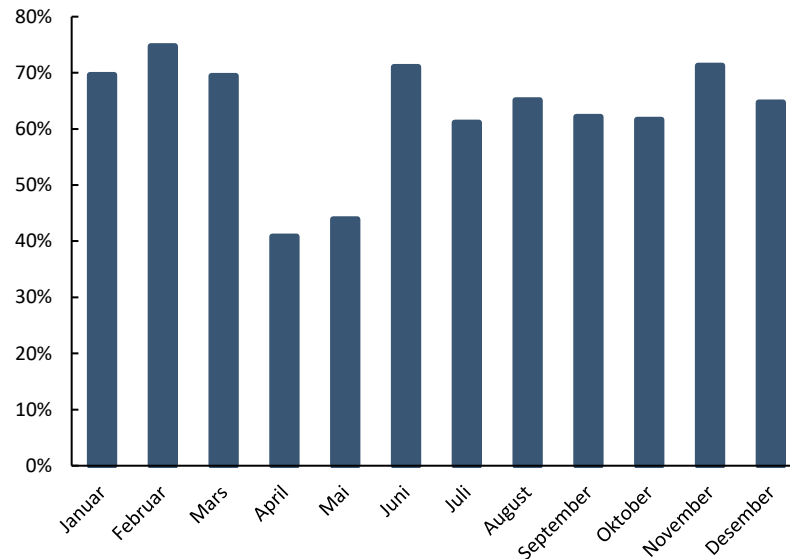
Hotell: Kapasitetsutnyttelsen på hotellrom er jevn gjennom året og er i gjennomsnitt høyere enn resten av landet

Kapasitetsutnyttelsen på hotellrom i Troms reflekterer i stor grad sesongprofilen ved at den er høy i perioder med mange gjestedøgn. Kapasitetsutnyttelse er samlet gjennomsnittlig rombelegg på hotell. Det er en relativt jevn kapasitetsutnyttelse på hotell gjennom månedene, med unntak av et betydelig fall i april og mai. I februar er kapasitetsutnyttelsen på sitt høyeste som tilsvarer 75 prosent. April er måneden med lavest kapasitetsutnyttelse, tilsvarende 41 prosent. SSBs overnatningsstatistikk viser at den gjennomsnittlige månedlige kapasitetsutnyttelsen i Norge i 2023 var 53 prosent. I Troms var den gjennomsnittlige kapasitetsutnyttelsen på 63 prosent og ligger dermed 10 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.

Hoteller konkurrerer med Airbnb og annen utleie av fritidsboliger. Gjestedøgn på Airbnb har hatt sterk vekst de siste årene og har derfor redusert trykket på hotellene. Siden 2016 har det vært en nedgang i hotellenes årlige kapasitetsutnyttelse på 2 prosentpoeng. I 2019 var kapasitetsutnyttelsen på 68 prosent, mens den under pandemien i 2020 falt til 26 prosent.

Det er forskjeller mellom regionene i Troms når det gjelder kapasitetsutnyttelse. For eksempel har hoteller i Tromsø generelt høyere kapasitetsutnyttelse enn andre regioner i Troms.

Den månedlige kapasitetsutnyttelsen på hotellrom i 2023 i Troms. Kilde: SSB

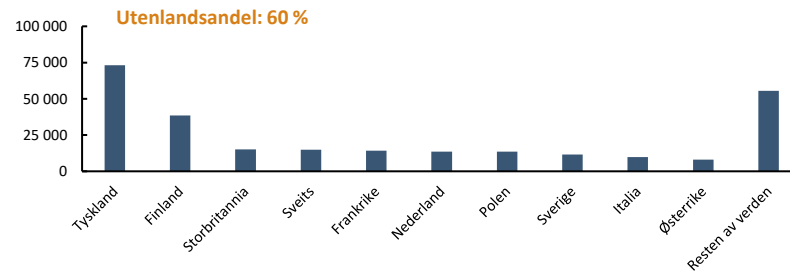
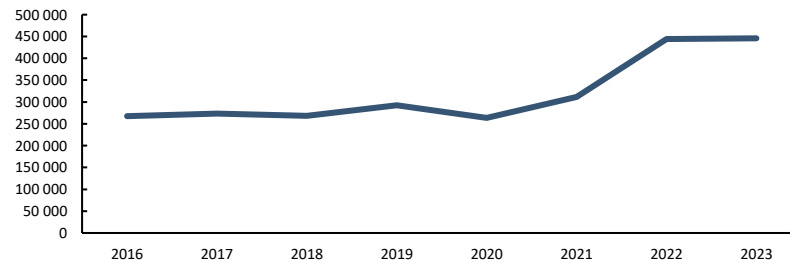

Camping: Nye høyder er nådd etter pandemien, og Tyskland er det største utenlandsmarkedet

SSBs campingstatistikk inneholder informasjon om campingplasser, hyttegrender og vandrerhjem.¹ I 2016 var det registrert 267 000 gjestedøgn på camping. Før pandemien, i 2019, var antallet gjestedøgn på 292 000. Campingsegmentet ble i liten grad rammet av pandemien, og en del av forklaringen kan være at norske turister ferierte mer i Norge og kompenserte for frafall av utenlandske tilreisende. Etter et lite fall på 30 000 gjestedøgn i 2020, var Troms allerede i 2021 tilbake på et høyere nivå enn før pandemien med 311 000 gjestedøgn. Fra 2021 til 2022 vokste antallet gjestedøgn kraftig, og holdt seg på omtrent samme nivå også i 2023, med nesten 446 000 gjestedøgn. Totalt har antallet gjestedøgn på camping vokst med 67 prosent fra 2016 til 2023. Den største veksten har skjedd de siste årene, og fra 2019 til 2023 økte antallet gjestedøgn med 52 prosent.

Utenlandske tilreisende sto for 60 prosent av alle gjestedøgn på camping i Troms i 2023, mens nordmenn sto for de resterende 40 prosentene. Av utenlandske besøkende på camping er Tyskland det største markedet med 73 000 gjestedøgn, som tilsvarer 16 prosent av det totale antallet gjestedøgn. Deretter står Finland for 9 prosent av alle gjestedøgnene på camping. De resterende landene i figuren står for 2-3 prosent hver av gjestedøgnene.

Utvikling i gjestedøgn på camping fra 2016 til 2023 (øverst) og gjestedøgn på camping i 2023 fordelt på topp 10 utenlandske land (nederst) i Troms. Kilde: SSB

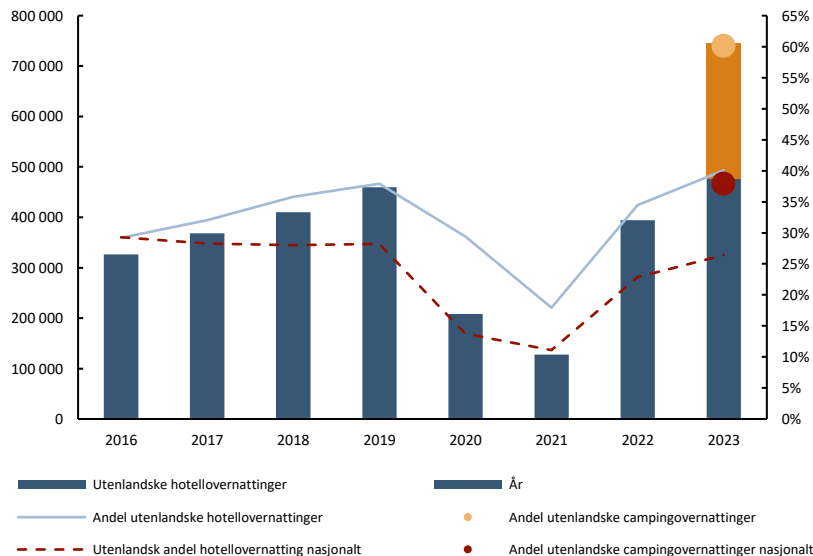
Det har vært en klar vekst i både andel og antall utenlandske hotellovernattinger, i tillegg står utenlandske turister for 60 prosent av campingovernattingene

Basert på tilgjengelig data om utenlandske tilreisende til hoteller og camping kan vi beregne utenlandsandel (eksport) for disse segmentene. Fra 2016 til 2019 vokste andelen utenlandske hotellovernattinger i Troms fra 29 til 38 prosent. I 2023 var utenlandsandelen i Troms på sitt høyeste i perioden, tilsvarende 40 prosent. Mens den nasjonale utenlandsandelen av hotellovernattinger har gått noe ned fra 2016 til 2023, har den i Troms økt med 11 prosent.

Fra 2016 til 2023 har antallet utenlandske hotellovernattinger vokst fra 324 000 til 475 000, som tilsvarer en økning på 46 prosent. Under pandemien i 2020 og 2021 sank utenlandsandelen både i Troms og nasjonalt. 2021 var året med færrest utenlandske hotellovernattinger i Troms, med 126 000 overnattinger, mot 458 000 overnattinger før pandemien i 2019. Med 392 000 utenlandske hotellovernattinger i 2022 hentet Troms seg delvis inn igjen etter pandemien, mens 2023 ble et nytt rekordår for utenlandsovernattinger.

Utenlandske campingturister sto for 60 prosent av alle campingovernattinger i Troms i 2023¹, som tilsvarer totalt 268 000 overnattinger. Utenlandsandelen på camping er med det høyere enn på hotell med 40 prosent samme år. Til sammenligning utgjør utenlandsandelen av campingovernattinger nasjonalt 38 prosent.

Antall utenlandske hotellovernattinger fra 2016 til 2023 (utvikling) og campingovernattinger (2023)¹ (venstre akse) og andel (høyre akse), for Troms og nasjonalt. Kilde: SSB

Cruise: Antallet passasjeranløp fra cruise har vokst veldig raskt etter pandemien

Cruiseturisme har de siste årene markert seg som et viktig segment i Troms' reiselivsnæring. Med cruisehavner i blant annet Tromsø og Harstad har de siste årene sett en sterk økning i antallet anløp og besøkende cruiseturister.

I perioden fra 2010 til 2019 økte antallet passasjerløp fra cruise med nesten 67 000, fra omtrent 92 000 til 159 000. Spesielt mellom 2016 og 2019 var det en betydelig og jevn vekst i cruisenæringen Troms.

Cruisenæringen ble spesielt hardt rammet av koronapandemien som følge av muligheten for store smitteutbrudd om bord. I 2020 og 2021 var det derfor omtrent ingen cruiseturisme i Norge. I etterkant av pandemien har passasjeranløpene nådd nye høyder. I 2022 var næringen nesten på samme nivå som før pandemien. 2023 ble et rekordår for cruiseturismen i Troms med 211 000 passasjeranløp. Fra 2010 til 2023 har utviklingen i passasjeranløp vokst med totalt 130 prosent.

Statistikken inkluderer andre fartøy enn konvensjonelle cruiseskip, for eksempel private minicruise. Det betyr at de presenterte tallene kan være noe høyere enn andre fra kilder. Omfanget av minicruise har økt de siste årene, og denne trenden er forventet å fortsette fremover.

Utvikling i passasjeranløp fra cruise i Troms fra 2010 til 2023. Kilde: Kystdatahuset

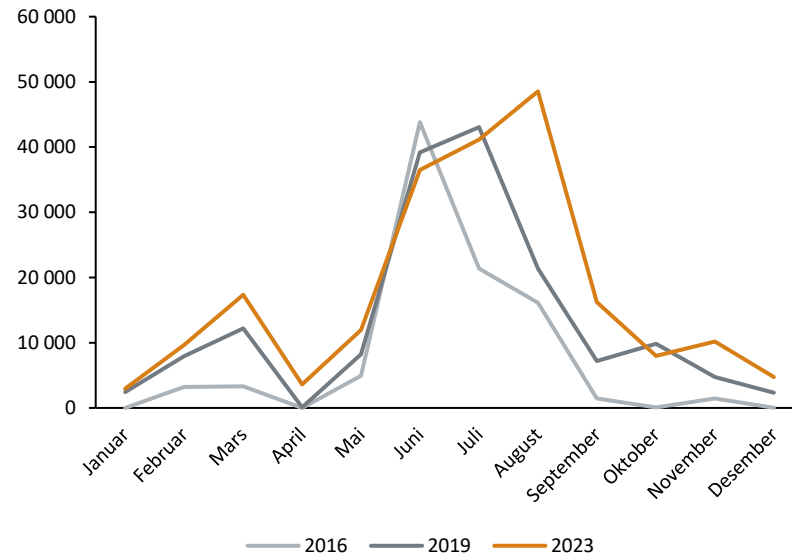
Cruise: Den største veksten har skjedd i august, men også vintersesongen har vokst vesentlig

Cruisenæringen er det reiselivssegmentet i Troms med størst variasjon i antall besøk mellom sommer og vinter. Den høyeste aktiviteten registreres i sommermånedene juni, juli og august.

Figuren til høyre viser sesongprofilen for de tre årene 2016, 2019 og 2023. Den største økningen i antall passasjeranløp fra 2016 til 2023 har skjedd i august. Antall passasjeranløp i august har økt med over 32 000 gjestedøgn, som tilsvarer over 28 prosent av den totale økningen i perioden. Passasjeranløp i juli har også økt, og veksten finner sted mellom 2016 og 2019, mens det fra 2019 til 2023 er lite endring. I tillegg har det vært en betydelig økning i skuldresesongene, der månedene med størst vekst er september, mars og november. I 2023 var det lavest aktivitet i januar og april.

En økning i besøkende i skuldresesongen og vintermånedene er positivt både for cruisenæringen og øvrig næringsliv i regionen. Dette kan ses i lys av Altas satsing på utvikling av vintercruise til Nord-Norge. En mer jevn sesongprofil innebærer at arbeidsbelastningen og inntektsstrømmen fordeles over større deler av året, selv om sommerperioden fortsatt utvilsomt har størst aktivitet.

Utvikling i sesongprofil for passasjeranløp fra cruise for ulike år i Troms. Kilde: Kystdatahuset

Fritidsboliger: Antall gjestedøgn har økt i perioden, mens utbyggingstakten har falt

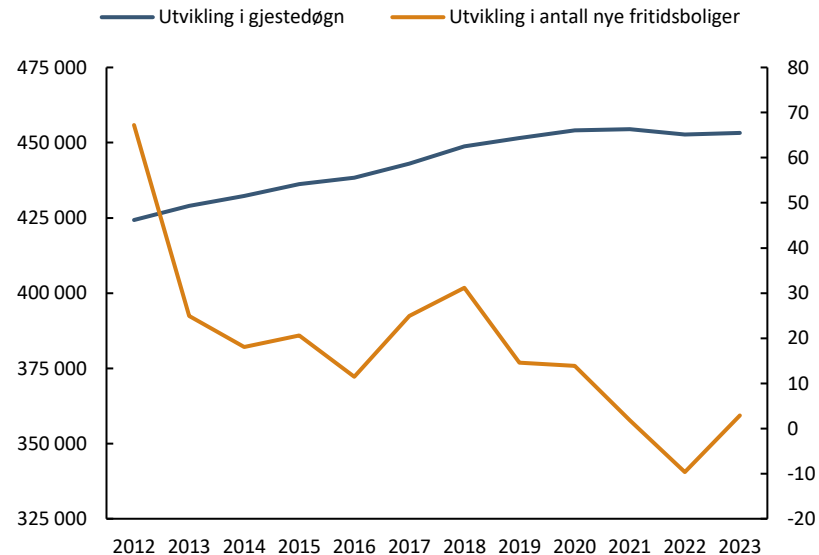
Antall gjestedøgn i fritidsbolig har hatt en jevn økning fra 2012 til 2020, mens antallet fra 2020 til 2023 holdt seg relativt likt. Siden 2012 har antallet ikke-lokale gjestedøgn på fritidsboliger økt fra 424 000 til 453 000. Det tilsvarer en vekst på 7 prosent eller en 0,6 prosent årlig vekst i perioden.

Det er mange fritidsboliger i Troms der eierne også er bosatt i fylket. I 2023 var det omtrent 2 millioner lokale gjestedøgn på regionens fritidsboliger. Det vil si at 82 prosent av fritidsboligene i Troms eies av bosatte i regionen.

Gjestedøgnstallene som legges til grunn i analysen kommer kun fra tilreisende som er bosatt utenfor regionen. De som bor i Troms og som har fritidsbolig der, er med andre ikke regnet med. Vi har lagt til grunn at det i gjennomsnitt er 187 gjestedøgn per fritidsbolig i året i Troms. Dette er et nasjonalt estimat basert på en rekke fritidsboligundersøkelser.

Når det gjelder utbyggingstakten av fritidsboliger har den ligget mellom 13 og 31 mellom 2013 og 2020. De siste to årene har det derimot blitt bygget færre fritidsboliger enn tidligere. I 2023 var det økning på tre fritidsboliger i Troms.

Utvikling i gjestedøgn fra tilreisende på fritidsboliger (venstre akse) og fritidsboligutbygging fra tilreisende (høyre akse) i Troms. Kilde: SSB og Menon

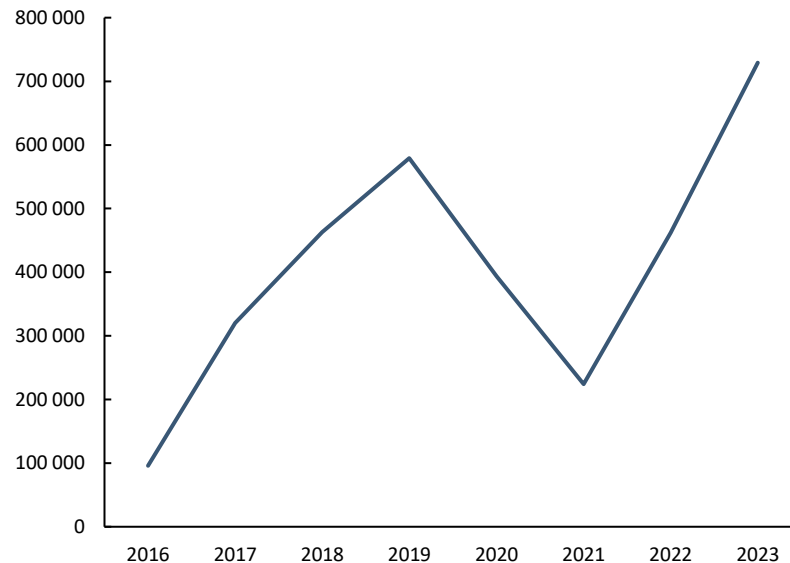

Airbnb: Segmentet har økt med mer enn 630 000 gjestedøgn siden 2016

Gjestedøgnene på Airbnb i Troms har hatt sterk vekst i samtlige år siden 2016, med unntak av under pandemien. I 2016 var det 96 000 registrerte gjestedøgn, mens det i 2023 var 729 000. Det tilsvarer en vekst på 660 prosent og en økning på omtrent 633 000 gjestedøgn i perioden. Vi legger til grunn at det er 2,6 gjestedøgn per bruksdøgn på Airbnb.

Overnatting på Airbnb har blitt stadig mer populært, samtidig som flere og flere stiller boligene sine til disposisjon. Noe av veksten kan forklares ved at Airbnb-utleie helt fra starten hatt skattefordeler sammenliknet med kommersiell utleie, som har gjort det attraktivt å stille boligen sin til utleie. Noe av dette ble søkt rettet opp da det fra og med skatteåret 2020 trådte i kraft egne skatteregler for såkalt korttidsutleie i egen bolig.

Utvikling i gjestedøgn på Airbnb i Troms fra 2016 til 2023. Kilde: AirDNA

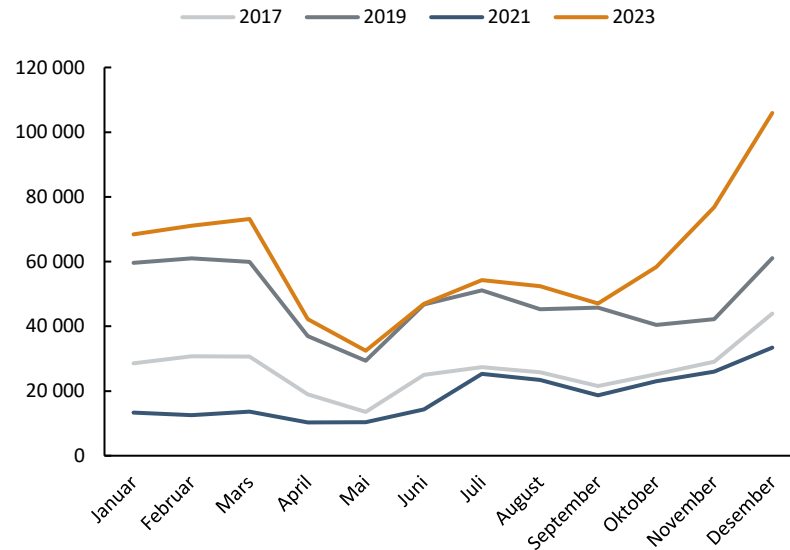
Airbnb: Gjestene har en tydelig besøkstopp i desember

Sesongprofilen for Airbnb viser at gjestene besøker Troms hele året, men med en enda tydeligere vintersesong enn hotellsegmentet. Det er flest gjestedøgn fra november til mars, og desember er måneden med flest gjestedøgn. November og desember er månedene som har størst økning i antall gjestedøgn fra 2017, med henholdsvis 48 000 og 62 000 flere gjestedøgn i 2023.

Det har vært lite endring i sesongvariasjonene over tid, og forskjellene mellom årene kan i stor grad begrunnes av flere tilreisende i alle måneder. Fra 2021 til 2023 ser det imidlertid ut som at vintersesongen har blitt enda tydeligere, som betyr på at det er relativt flere besøkende på Airbnb i disse månedene enn tidligere.

Airbnb reduserer presset på hotellene i høysesongen, spesielt i Tromsø der kapasitetsutnyttelsen på hotell har vært svært høy i vintermånedene. Ved å tilby overnatting skaper samtidig Airbnb tøffere konkurranse for hotellbransjen. Dette kan være utfordrende for hoteller i områder som ikke har full utnyttelse i høysesongen og som er avhengig av et solid overskudd for å tåle en lavere kapasitetsutnyttelse resten av året.

Utvikling i sesongprofil for Airbnb-gjestedøgn for 2017, 2019, 2021 og 2023 i Troms. Kilde: AirDNA

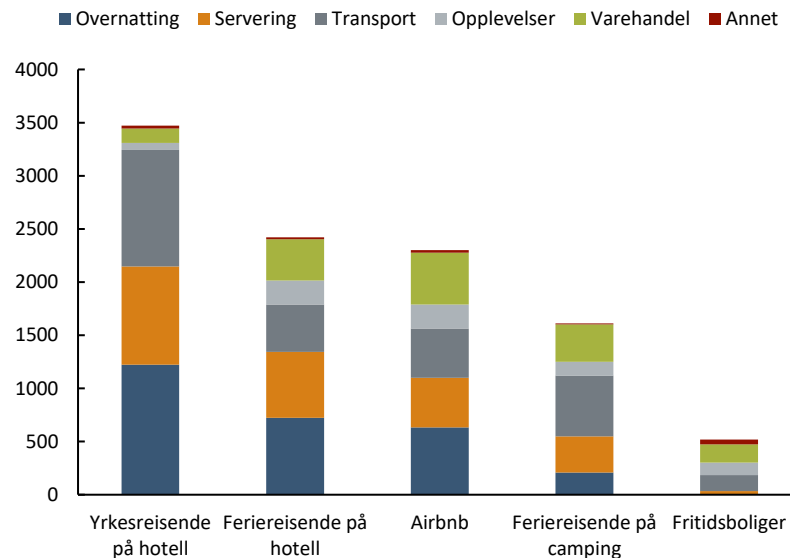
Yrkesreisende på hotell har det høyeste døgnforbruket, mens tilreisende fritidsboligturister har det laveste

Innovasjon Norges Turistundersøkelse ligger til grunn for beregningene av forbruk i denne analysen. Her har et stort antall reisende på forskjellige destinasjoner blitt intervjuet om blant annet hvor mye penger de har brukt på reisen. Vi tar utgangspunkt i Innovasjon Norges turistundersøkelse fra 2019, hvor tallene har blitt inflasjonsjustert og harmonisert med SSBs satellittregnskap, samt SSBs overnattingsstatistikk og Menons regnskapsdatabase.

Figuren til høyre viser gjennomsnittlig estimert døgnforbruk for ulike segmenter. Yrkesreisende på hotell har det høyeste forbruket, disse bruker i snitt i underkant av 3 470 kroner per døgn i Troms. På den annen side finner vi at fritidsboligturistene har det laveste døgnforbruket, med 520 kroner. Dette skyldes blant annet at de ikke har forbruk knyttet til overnatting.

Det foreligger usikkerhet i tallene. Tallene er basert på 2019-data, hvor man i kjølvannet av pandemien har sett endringer i turistens reisemønster.¹ Samtidig er dataene selvrapportert forbruk, og kan derfor være en feilkilde i seg selv. Likevel innhenter Innovasjon Norge forbruksdata til Turistundersøkelsen fra et bredt spekter av attraksjoner, overnattingssteder, flyplasser, havner og liknende.

Gjennomsnittlig døgnforbruk blant turistgrupper fordelt på forbrukskategorier i 2023 i Troms. Kilder: Innovasjon Norges Turistundersøkelse og TØI; SSBs overnattingsstatistikk og satellittregnskap; Menons regnskapsdatabase.

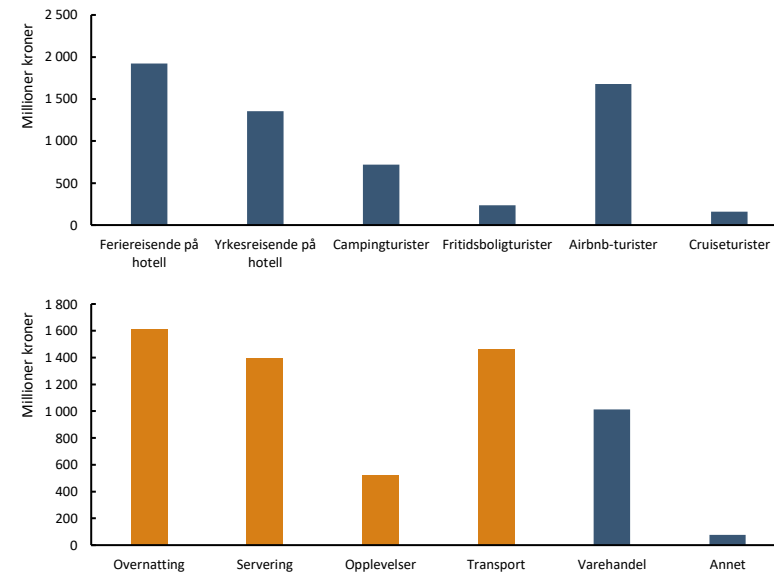
Tilreisende hadde et samlet forbruk på om lag 6,1 milliarder kroner i 2023

Vi finner at det kommer høyest inntekter fra feriereisende på hotell, og disse står for 32 prosent av det totale forbruket blant tilreisende i 2023. Deretter kommer Airbnb-turister og yrkesreisende på hotell. Disse gruppene står henholdsvis for 28 og 22 prosent av totalt forbruk. På den annen side finner vi at fritidsbolig- og cruiseturistene bidrar minst av segmentene, og utgjør henholdsvis 4 og 3 prosent av forbruket. Det totale forbruket til tilreisende tilsvarer om lag 6,1 milliarder kroner.

Når det gjelder reiselivsbransjene, finner vi at overnatting, transport og servering står for henholdsvis 26, 24 og 23 prosent av forbruket. Tilreisende la igjen omtrent 1,6 milliarder i overnattingsbransjen, 1,5 milliarder på transport og 1,4 milliarder på servering. Blant innholdsbransjene¹ er det i opplevelsesbransjen turistene legger igjen minst penger, om lag 518 millioner kroner, som tilsvarer 9 prosent av det totale forbruket.

Turistene har også forbruk knyttet til varehandel og annet vare- og tjenestekjøp. Her estimerer vi at de tilreisende i 2023 hadde et samlet forbruk på mer enn 1 milliard og 75 millioner kroner innen henholdsvis varehandel og annet vare- og tjenestekjøp.

De tilreisendes forbruk fordelt på segment (øverst) og de tilreisendes forbruk fordelt på bransje (nederst) i 2023 i Troms. Kilde: Menon Economics

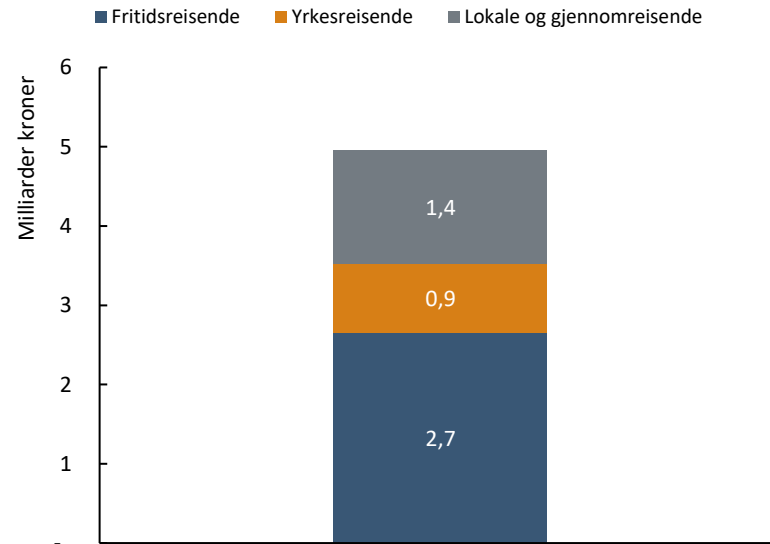
De tilreisendes forbruk utgjør 71 prosent av omsetningen i innholdsbransjene

Innholdsbransjene, som omfatter overnatting, servering og opplevelser, hadde en samlet omsetning på nesten 5 milliarder kroner i 2023. Vi sammenligner her den beregnede omsetningen fra tilreisende i innholdsbransjene med den totale omsetningen i innholdsbransjene. Dette gjør at vi kan belyse de tilreisendes betydning for reiselivet i regionen.

På forrige side har vi beregnet at de tilreisende la igjen om lag 3,5 milliarder kroner i innholdsbransjene i Troms i 2023. Det innebærer at tilreisende utgjorde om lag 71 prosent av den totale omsetningen i innholdsbransjene dette året.

Som figuren til høyre illustrerer hadde de yrkesreisende et forbruk på 0,9 milliarder kroner i innholdsbransjene (17 prosent), mens fritidsreisende stod for 2,7 milliarder kroner (54 prosent). Dette gjør at de resterende 1,4 milliardene (29 prosent) er tilknyttet lokalbefolkningen, dagsbesøkende eller gjester som benytter ikke-kommersielle overnattingsformer. Fellesnevneren for denne gruppen er at de ikke fanges opp av overnattings- og passasjerstatistikken vi i denne analysen tar utgangspunkt i.

Omsetningen i reiselivets innholdsbransjer i Troms i 2023 fordelt på fritidsreisende, yrkesreisende, samt på lokalbefolkning og gjennomreisende. Kilde: Menon Economics

Tilreisendes forbruk legger grunnlaget for 4,3 milliarder kroner i verdiskaping og 5 100 sysselsatte

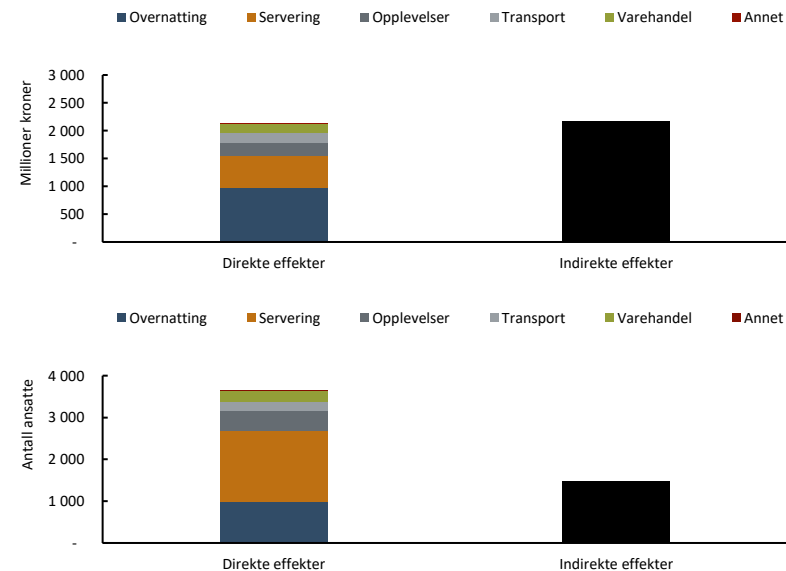
Vi beregner at tilreisendes¹ forbruk i 2023 la grunnlaget for 4,3 milliarder kroner i samlet verdiskaping. Dette inkluderer både direkte og indirekte verdiskapingseffekter. Verdiskapingen kan forstås som bidrag til bruttonasjonalprodukt (BNP).

Av disse verdiskapingseffektene beregner vi at turistenes forbruk la grunnlag for om lag 2,1 milliarder kroner i det reiselivsrettede næringslivet i Troms (direkte verdiskaping). Verdiskaping defineres som bedriftenes lønnskostnader og driftsresultat før skatt, avgifter, av- og nedskrivninger. Vi beregner at de indirekte verdiskapings-effektene (i leverandørkjeden) utgjør 2,2 milliarder kroner i 2023. De indirekte effektene er beregnet ut fra lokal reiselivsnærings vare- og tjenestekjøp i Norge, og tilfaller ikke bare lokalt næringsliv i Troms, men aktører i hele landet.

Vi beregner videre at tilreisendes forbruk i 2023 la grunnlag for om lag 5 100 sysselsatte. Blant disse var nesten 3 700 tilknyttet det reiselivsrettede næringslivet i Troms, mens i underkant av 1 500 var tilknyttet leverandørkjeden til reiselivsaktørene.

De tilreisendes forbruk legger grunnlaget for 4 prosent av verdiskapingen og 7 prosent av sysselsettingen i hele næringslivet i Troms.

Direkte og indirekte verdiskapingseffekter fra tilreisendes forbruk (i millioner kroner) (øverst) og sysselsettingseffekter (nederst) i 2023 i Troms. Kilde: Menon Economics

Innhold

Reiselivet i Troms

Markedsperspektivet – tilreisende i Troms

Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Troms

Minianalyser Troms

Vedlegg

Reiseliv står for 4 prosent av verdiskapingen og 11 prosent av sysselsettingen i næringslivet

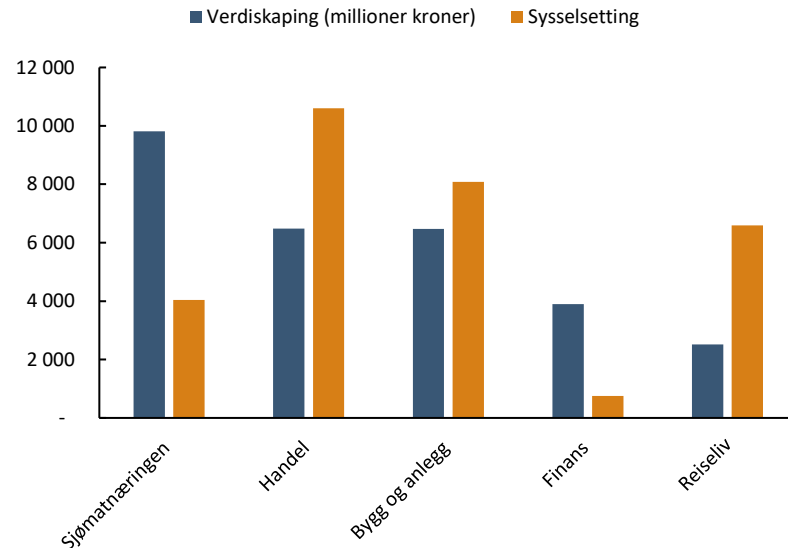
Reiseliv er en viktig næring i Troms med en verdiskaping på 2,5 milliarder kroner i 2022, som er omtrent 5 prosent av den totale verdiskapingen i Troms.¹ Dersom man ser på sysselsetting utgjør reiselivet 11 prosent som tilsvarer 6 600 sysselsatte. Målt i verdiskaping er reiseliv den syvende største næringen.²

Næringen med høyest verdiskaping i Troms er sjømatnæringen med 19 prosent av verdiskapingen. Etter sjømatnæringen følger handel og bygg og anlegg som hver står for 13 prosent av verdiskapingen, og finans som står for 8 prosent.

Reiselivsnæringen er en veldig arbeidsintensiv næring, i motsetning til for eksempel sjømatnæringen og finans som er eksempler på kapitalintensive næringer. Dette vises i figuren til høyre, der vi ser at reiselivet i Troms har en relativt høyere sysselsetting enn verdiskaping. Det betyr at reiselivsnæringen er mindre produktiv enn de fleste andre næringene i regionen. Reiselivsnæringen i Norge har generelt en relativt lav arbeidskraftproduktivitet, så dette bildet er ikke unikt for Troms. Det er også viktig å understreke at reiselivet har en høy andel sesong- og deltidsansatte, så verdiskaping per årsverk er vesentlig høyere enn verdiskaping per sysselsatt.

Verdiskaping og sysselsetting for de fire største næringene og reiselivet i Troms i 2022.

Kilde: Menon Economics

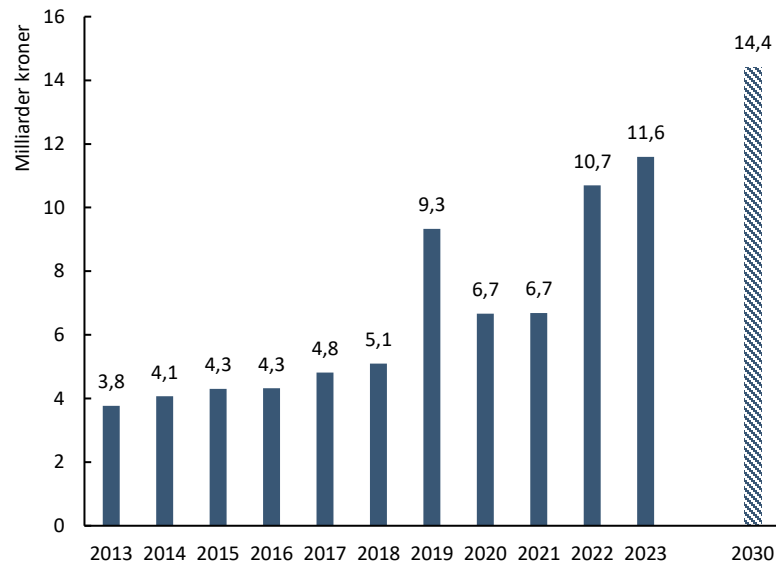

Sterk vekst i omsetning – prognosene indikerer fortsatt vekst frem mot 2030

I 2013 var omsetningen i reiselivet i Troms på 3,8 milliarder kroner. Omsetningen økte jevnt frem til 2019, da omsetningen hadde et kraftig hopp til 9,3 milliarder kroner. Transport er segmentet som bidro mest til omsetningsveksten fra 2018 til 2019, samt relativt liten nedgang under pandemien, og svært høye nivåer i etterkant. Grunnen til det store hoppet er at Hurtigruten i 2019 ble registrert i Troms, som har medført et vedvarende positivt skift i næringens omsetning, relativt til utviklingen vi ville sett foruten Hurtigrutens aktiviteter.

Pandemien førte til en nedgang i omsetningen i 2020 og 2021. Denne nedgangen var bare midlertidig, og allerede i 2022 steg omsetningen til 10,7 milliarder, som var høyere enn den forrige toppen i 2019. I 2023 steg omsetningen videre til 11,6 milliarder.² Fra 2013 til 2023 har omsetningen i reiselivet vokst med 208 prosent, og fra 2019 til 2023 var veksten på 24 prosent. Vår prognose for omsetningen i reiselivet i 2030 er at den vil være på 14,4 milliarder kroner. Det tilsvarer en vekst på 24 prosent fra 2023, som er 10 prosentpoeng lavere enn prognosen for landsgjennomsnittet. Gjennomsnittlig årlig vekst er anslått å være på 3 prosent de neste syv årene, mens den gjennomsnittlige årlige veksten mellom 2013 og 2023 var på 11 prosent og på 4 prosent mellom 2019 og 2023.

Historisk utvikling i omsetning fra 2013 til 2023 og prognoser for 2030 i Troms. Historiske tall i løpende kroner, 2030-prognosen er i faste 2023-kroner. Kilde: Menon Economics

De fem reiselivsbransjene hadde en samlet verdiskaping på 3,1 milliarder kroner og en sysselsetting på 6 400 personer

Det er fem bransjer som utgjør det vi vanligvis definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud.

I Troms genererer reiselivet totalt en verdiskaping på 3,1 milliarder kroner og en sysselsetting på 6 400 personer. Figuren til høyre viser hvordan verdiene fordeler seg utover bransjene. Innholdsbransjene har samlet en verdiskaping på i overkant av 2,2 milliarder kroner, mens tilgjengelighetsbransjene står for drøyt 0,8 milliarder kroner.

Overnatting - består av hoteller, pensjonater, moteller, hytter, campingplasser, vandrerhjem, ferieleiligheter, turisthytter og annen overnatting.

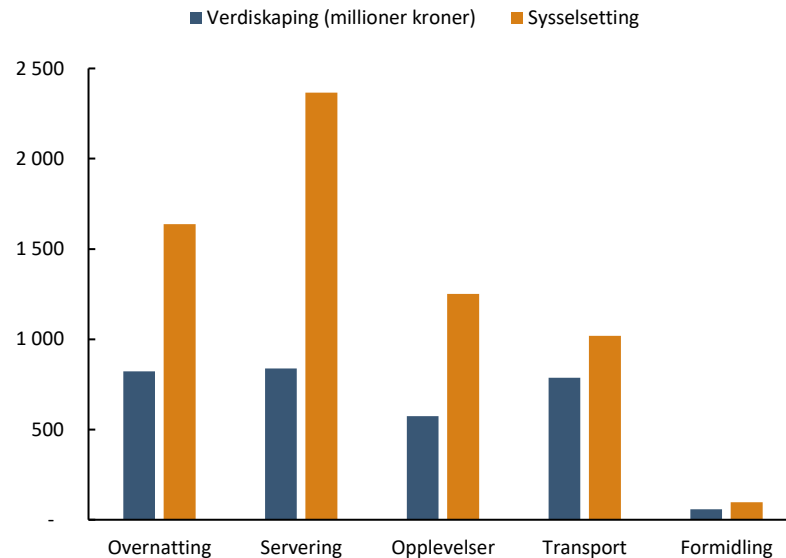
Servering - omfatter typisk restauranter, kafeer, gatekjøkken og drift av barer og puber.

Opplevelser - inneholder de fleste aktiviteter som man kan tenke seg en turist kan benytte når denne er på reise. Dette er opplevelsesaktiviteter, fornøydels- og temaparker, alle typer museer og historiske bygninger og severdigheter, botaniske og zoologiske hager, taubaner og skiheiser.

Formidling - består av aktører som reisebyråer, turistkontorer, reisearrangørvirksomhet, guider og reiseledere.

Transport - omfatter bedrifter som frakter passasjerer med jernbane, kysttrafikk med passasjerer, innenlandske kyststruter med passasjerer og turbiltransport.

Reiselivsbransjenes verdiskaping (i millioner kroner) og sysselsetting i 2023 i Troms. Kilde: Menon Economics

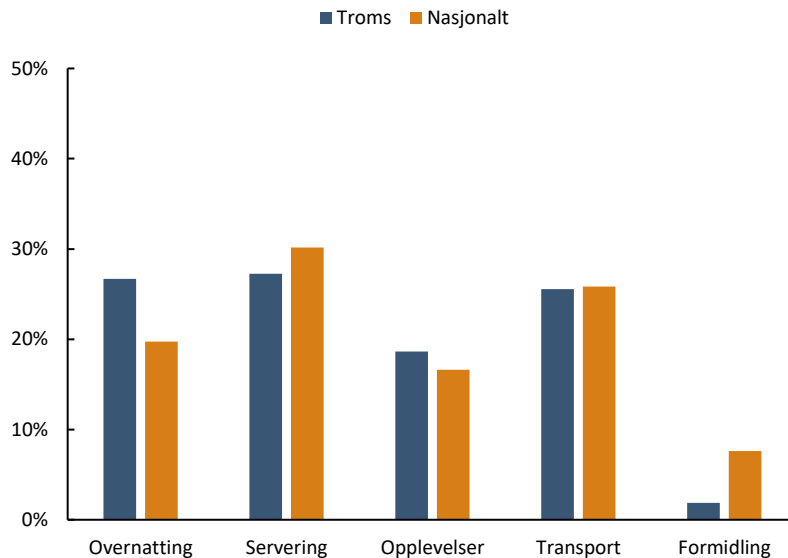

Innholdsbransjene står for 73 prosent av reiselivets verdiskaping

Av de totalt 3,1 milliarder kronene i verdiskaping som reiselivsnæringen genererer i Troms står innholdsbransjene for 73 prosent og tilgjengelighetsbransjene for de resterende 27 prosentene. Av innholdsbransjene er overnatting og servering størst, og står hver for 27 prosent av reiselivets verdiskaping. Videre står opplevelser for 19 prosent av verdiskapingen. Av tilgjengelighetsbransjene er transport klart størst med 26 prosent av verdiskapingen.

Sammenlignet med resten av landet er andelen av verdiskapingen for overnatting og opplevelser større i Troms. For servering og formidling har Troms en noe lavere andel verdiskaping enn resten av landet, mens andelen verdiskaping i transportbransjen er lik. Troms er et fylke med en lang kyst, øyer og mindre byer med flere fergeforbindelser og kortbaneflyplasser. Hurtigruten og Boreal er blant de største aktørene innen transportbransjen.¹

Andelen av verdiskaping som reiselivsbransjene utgjør av reiselivet i Troms og nasjonalt i 2023. Kilde: Menon Economics

Tromsø har klart høyest verdiskaping og sysselsetting i reiselivsnæringen

Tromsø er kommunen med den høyeste verdiskapingen og sysselsettingen i reiselivsnæringen. Reiselivsnæringen i Tromsø sysselsetter omtrent 3 900 personer, som tilsvarer 61 prosent av den totale sysselsettingen i reiselivet i Troms. I tillegg står Tromsø for 61 prosent av den totale verdiskapingen som kommer fra reiselivsnæringen i regionen.

Harstad er den nest største reiselivskommunen i Troms, og står for 18 prosent av verdiskapingen og 16 prosent av sysselsettingen i reiselivsnæringen. Deretter står Senja står for drøyt 5 prosent av både sysselsettingen og verdiskapingen i reiselivet i Troms. Karlsøy står for 2,5 av reiselivets verdiskaping og har 50 sysselsatte i næringen. 2,1 prosent av verdiskapingen i reiselivet finner sted i Målselv, og kommunen har 161 reiselivsrelaterte sysselsatte. Øvrige kommuner i Troms står hver for under 2 prosent av verdiskapingen i reiselivet.

Sysselsetting og verdiskaping blant reiselivsbedriftene i de ulike kommunene i Troms i 2023.¹ Mørkere blåfarge indikerer høyere verdiskaping, tallene i oransje representerer antall sysselsatte. Kilde: Menon Economics

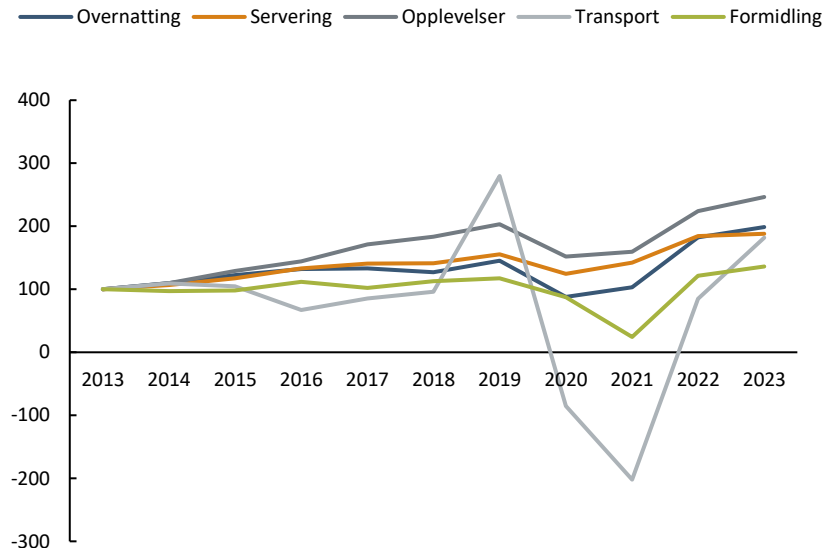
Verdiskapingen har økt i alle reiselivsbransjene siden 2013

Reiselivsnæringen i Troms har hatt en forholdsvis stor økning i verdiskaping de siste ti årene. De tre innholdsbransjene har opplevd størst vekst.

Opplevelser er reiselivsbransjen som har vokst mest, tilsvarende en 146 prosent økning siden 2013. Hålogaland teater, Fjellheisen i Tromsø og Senja Reiseliv (Hamn i Senja) er bedriftene som har hatt størst verdiskaping i 2023. Overnattingsbransjen har omtrent doblet verdiskapingen siden 2013, og serveringsbransjen har økt med 88 prosent. Radisson, Strawberry og Scandic er blant hotellkjedene som bidrar til mest verdiskaping blant overnattingsbransjene.

Formidlingsbransjen har økt 36 prosent siden 2013. Transportbransjen hadde en kraftig vekst i verdiskaping fra 2018 til 2019. Under pandemien hadde derimot bransjen en negativ verdiskaping. Dette kan oppstå når bedrifter har driftsresultat som er mer negativt enn størrelsen på lønnskostnadene. Hurtigruta bidro til mest til økningen i 2019, i tillegg til den negative verdiskapingen under pandemien. Derimot hentet bransjen seg inn igjen når reiserestriksjonene ble opphevet, og fra 2013 til 2023 økte verdiskapingen med totalt 82 prosent.

Indeksert utvikling i verdiskaping per reiselivsbransje i Troms fra 2013 til 2023. Referanseåret 2013=100. Kilde: Menon Economics

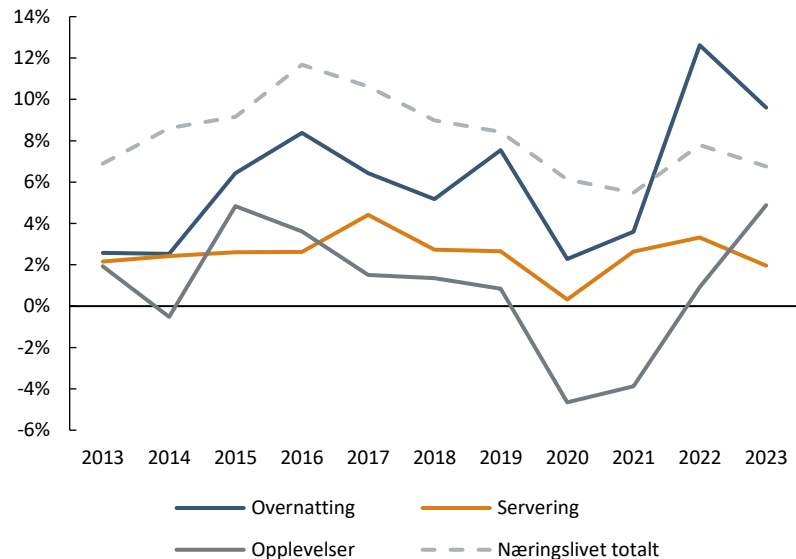
Overnattingsbransjen har høyere lønnsomhet enn serverings- og opplevelsbransjen

Figuren til høyre presenterer utviklingen i lønnsomheten til innholdsbransjene, det vil si overnatting, servering og opplevelser, samt for næringslivet for øvrig. Den gjennomsnittlige driftsmarginen de siste ti årene var 2,5 og 1 prosent for henholdsvis servering og opplevelser. For overnatting var den i gjennomsnitt på 6,1 prosent, og der var lønnsomheten størst i 2022 med 13 prosent. Til sammenligning var den gjennomsnittlige driftsmarginen i hele næringslivet 8,2 prosent.

Lønnsomheten i opplevelsbransjen ble hardere rammet av pandemien enn de to andre reiselivsbransjene. Derimot har bransjen hatt sterk økning i lønnsomhet i årene etter pandemien. Serveringsbransjen har hatt relativt stabil lønnsomhet i perioden, mellom 1 og 4 prosent.

Foruten overnatting, som har hatt rekordhøy lønnsomhet de siste to årene, har samtlige av bransjene lavere lønnsomhet enn næringslivet for øvrig. Dette er ikke særegent for Troms, ettersom det kjennetegner de aller fleste reiselivsdestinasjonene. Generelt er reiselivsbransjene kjent for å ha lav driftsmargin. En av utfordringene er den ujevne sesongstrukturen. Store deler av næringen i Troms har høy aktivitet i noen hektiske sommer- og vintermånedene, mens det er betydelig mindre besøk på våren og høsten. For mange bedrifter resulterer dette i drift med tap i perioder av året.

Utvikling i lønnsomhet per innholdsbransje og næringslivet som helhet (oljeselskaper og finans holdt utenom) i Troms fra 2013 til 2023, målt som driftsmargin. Kilde: Menon Economics

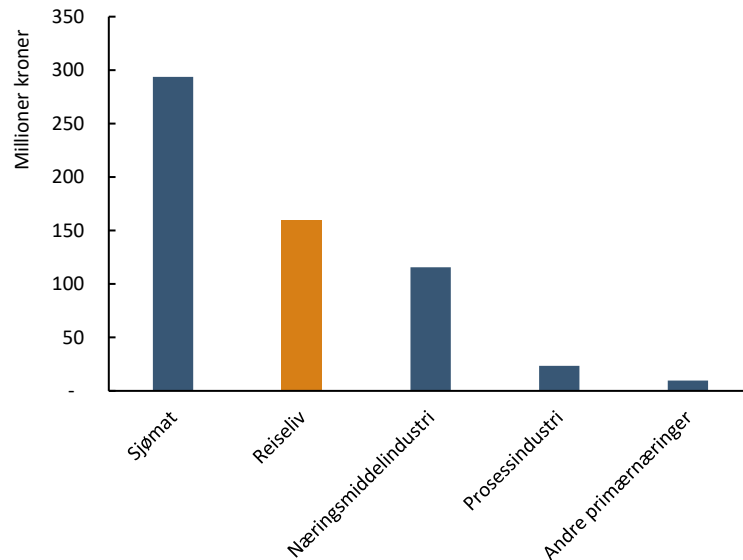

Reiselivsbedriftene genererer 159 millioner kroner i skatteinntekter til kommunene

Vi har beregnet at kommunale skatteinntekter fra reiselivet var på 159 millioner kroner i 2022. Dette er altså skatteinntekter som genereres i reiselivsbedriftene som er registrert i regionen. Mye av skatteinntektene tilfaller regionen, men kan også betales til andre kommuner utenfor regionen. Årsaken til det er at skattene går til kommunene hvor arbeidstakerne er bosatt.

Sjømatnæringen bidrar med omtrent 294 millioner i skatteinntekter. Næringsmiddelindustri bidrar med 116 millioner kroner. Prosessindustri og andre primærnæringer genererer betydelig mindre i skatteinntekter med henholdsvis 23 og 10 millioner kroner.

Beregnete kommunale skatteinntekter som genereres i Troms i 2022 fra reiselivet sammenliknet med skatteinntekter fire andre næringer.¹ Kilde: Menon Economics

Innhold

Reiselivet i Troms

Markedsperspektivet – tilreisende i Troms

Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Troms

Minianalyser Troms

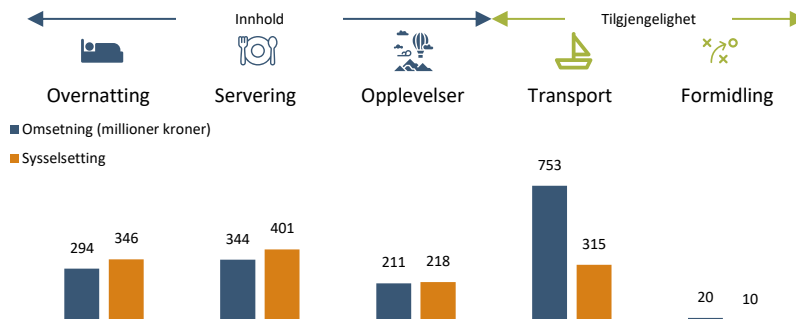
Vedlegg

Den økonomiske betydningen av reiselivet i Harstad og Sør-Troms

100 %
Omsetningsvekst
2013-2023

Det er fem bransjer som utgjør det vi definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud. Denne analysen inkluderer kommunene Harstad, Kvæfjord, Tjeldsund, Gratangen, Ibestad, Lavangen, Salangen og Bardu.

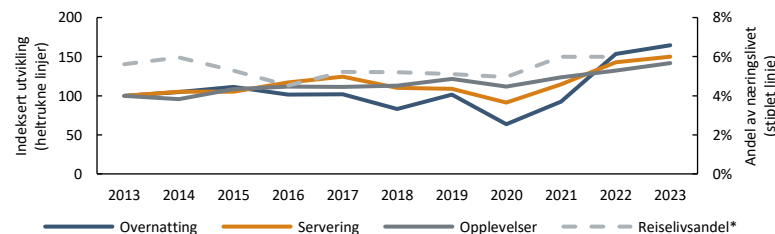
Reiselivsnæringens fem bransjer og deres økonomiske betydning i Harstad og Sør-Troms

Nøkkeltall for reiselivsnæringen i Harstad og Sør-Troms

- 1,6 milliarder kroner i **omsetning** i reiselivsnæringen i 2023
- 666 millioner kroner i **direkte verdiskaping** i reiselivsnæringen og 396 millioner kroner i **ringvirkninger**
- 1 290 **direkte sysselsatte** i reiselivsnæringen, og 265 i **ringvirkninger**
- 32 millioner kroner i **skatteinntekter** fra reiselivsnæringen i 2022
- Andel ansatte i næringslivet som jobber i reiselivsnæringen i 2022: 11 prosent

Utvikling i reiselivets verdiskaping

* Inkluderer overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. For perioden 2013 til 2022.

Den økonomiske betydningen av reiselivet på Senja, Dyrøy, Sørreisa og Målselv

37 %
Omsetningsvekst
2013-2023

Det er fem bransjer som utgjør det vi definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud. Denne analysen inkluderer kommunene Senja, Dyrøy, Sørreisa og Målselv.

Nøkkeltall for reiselivsnæringen på Senja, Dyrøy, Sørreisa og Målselv

521 millioner kroner i **omsetning** i reiselivsnæringen i 2023

234 millioner kroner i **direkte verdiskaping** i reiselivsnæringen og 157 millioner kroner i **ringvirkninger**

535 **direkte sysselsatte** i reiselivsnæringen, og 115 i **ringvirkninger**

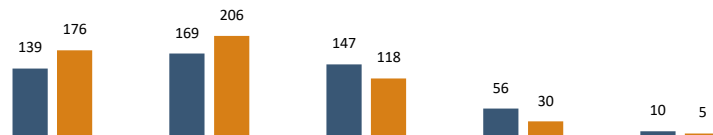
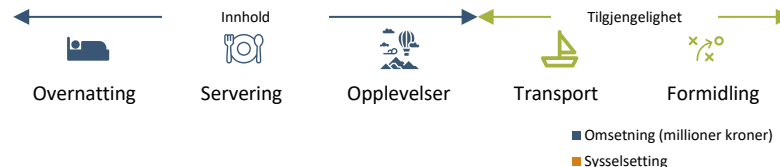

12 millioner kroner i **skatteinntekter** fra reiselivsnæringen i 2022

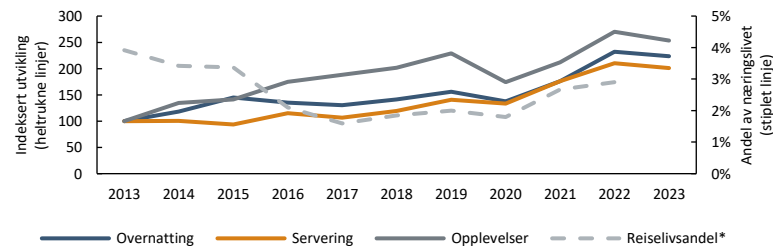

Andel ansatte i næringslivet som jobber i reiselivsnæringen i 2022 : 8 prosent

Reiselivsnæringens fem bransjer og deres økonomiske betydning på Senja, Dyrøy, Sørreisa og Målselv

Utvikling i reiselivets verdiskaping

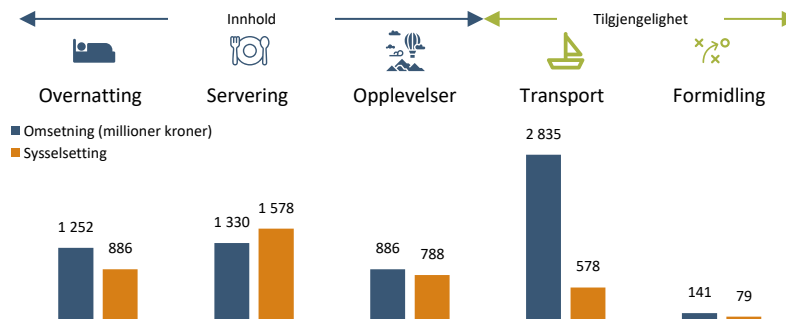
* Inkluderer overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. For perioden 2013 til 2022.

Den økonomiske betydningen av reiselivet i Tromsø

282 %
Omsetningsvekst
2013-2023

Det er fem bransjer som utgjør det vi definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud. Denne analysen inkluderer Tromsø som reiselivsdestinasjon.

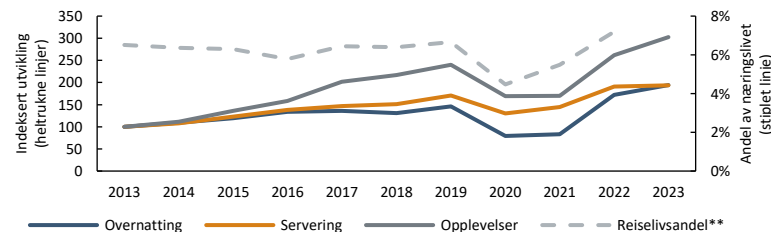
Reiselivsnæringens fem bransjer og deres økonomiske betydning i Tromsø*

Nøkkeltall for reiselivsnæringen i Tromsø

- 8,8 mrd. kroner i **omsetning** i reiselivsnæringen i 2023
- 1,9 mrd. kroner i **direkte verdiskaping** i reiselivsnæringen og 2,4 mrd. kroner i **ringvirkninger**
- 3 910 **direkte sysselsatte** i reiselivsnæringen, og 1 570 i **ringvirkninger**
- 101 millioner kroner i **skatteinntekter** fra reiselivsnæringen i 2022
- Andel ansatte i næringslivet som jobber i reiselivsnæringen i 2022 : 15 prosent

Utvikling i reiselivets verdiskaping

* Hurtigruten Coastal er holdt utenfor øverste og nederste figur, grunnet store svingninger som påvirker det overordnede bildet.
** Inkluderer overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. For perioden 2013 til 2022.

Den økonomiske betydningen av reiselivet i Nord-Troms

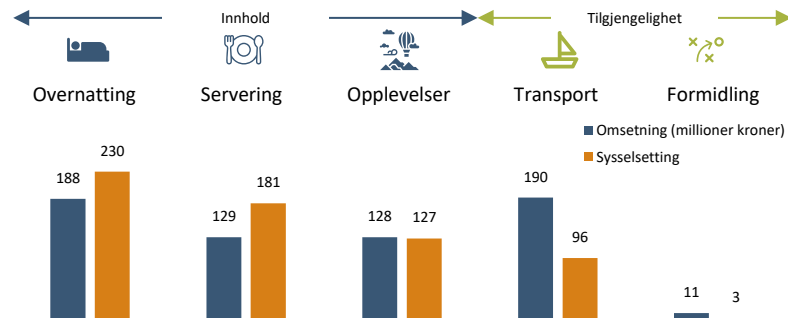
138 %
Omsetningsvekst
2013-2023

Det er fem bransjer som utgjør det vi definerer som reiselivsnæringen; overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. Reiselivsnæringen kan også deles inn i innholds- og tilgjengelighetsbransjer. Innholdsbransjene handler om å skape et godt reiselivsprodukt lokalt, mens tilgjengelighetsbransjene legger til rette for å frakte turistene dit de skal, og organisere tilbud. Denne analysen inkluderer kommunene Karlsøy, Lyngen, Balsfjord, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa og Kvænangen.

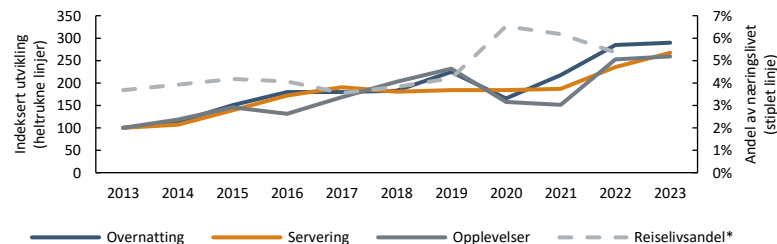
Nøkkeltall for reiselivsnæringen i Nord-Troms

- 645 millioner kroner i **omsetning** i reiselivsnæringen i 2023
- 300 millioner kroner i **direkte verdiskaping** i reiselivsnæringen og 172 millioner kroner i **ringvirkninger**
- 640 **direkte sysselsatte** i reiselivsnæringen, og 130 i **ringvirkninger**
- 15 millioner kroner i **skatteinntekter** fra reiselivsnæringen i 2022
- Andel ansatte i næringslivet som jobber i reiselivsnæringen i 2022: 11 prosent

Reiselivsnæringens fem bransjer og deres økonomiske betydning i Nord-Troms

Utvikling i reiselivets verdiskaping

* Inkluderer overnatting, servering, opplevelser, transport og formidling. For perioden 2013 til 2022.

Innhold

Reiselivet i Troms

Markedsperspektivet – tilreisende i Troms

Næringsperspektivet – reiselivsnæringen i Troms

Minianalyser Troms

Vedlegg

Vedlegg: Tabell over reiselivets verdiskaping, sysselsetting og skatteinntekter i kommunene

Verdiskaping, sysselsetting for reiselivsnæringen i de ulike kommunene i Troms i 2023, samt skatteinntekter for reiselivsnæringen i Troms i 2022. Kilde: Menon Economics

Kommune	Verdiskaping i millioner	Sysselsatte	Skatteinntekter i tusen
Tromsø	1 877	3 910	100 908
Harstad	558	1 010	27 133
Senja	160	354	7 428
Karlsøy	78	50	4 011
Målselv	66	161	4 008
Balsfjord	59	170	3 184
Nordreisa	53	128	2 828
Bardu	38	94	1 710
Tjeldsund	30	77	1 055
Lyngen	25	55	1 336
Skjervøy	24	64	919
Storfjord	23	85	656
Kvænangen	21	43	777
Kåfjord	19	41	941
Kvæfjord	13	22	591
Gratangen	11	33	690
Salangen	9,4	29	567
Sørreisa	5,9	11	115
Ibestad	3,8	17	146
Dyrøy	2,7	9	117
Lavangen	1,9	8	148

Definisjon av sentrale begreper og beskrivelse av ringvirkningsmodellen

- **Verdiskapingen** i en bedrift er definert som summen av lønnskostnader og bedriftens driftsresultat, korrigert for kapitalslit og nedskrivninger. Dette er også kjent som bruttoprodukt/BNP og er en av de mest sentrale samfunnsøkonomiske størrelsene, fordi det er den som legger grunnlag for velferd gjennom forbruk og skatter.
- **Sysselsetting** viser til antallet heltids- og deltidsansatte. Det må ikke forveksles med antall årsverk som viser til antall heltidsstillinger. Antallet sysselsatte er derfor større enn (eller lik) antall årsverk.
- **Driftsmargin** er forholdet mellom driftsresultatet og omsetningen til en bedrift. Den gir en indikasjon på en bedrifts lønnsomhet. Driftsmarginen kan ses på som hvor mange kroner en bedrift sitter igjen med for hver 100-lapp som omsettes, og forteller hvor mye bedriften sitter igjen med til å dekke kapitalkostnader (før renter og skatt).

Om ringvirkningsmodellen

Aktiviteten i ulike næringer er tett bundet sammen. Når etterspørselen øker i en næring, vil det forplante seg til andre deler av økonomien, gjennom næringenes vare- og tjenestekjøp hos sine leverandører. Dette er også tilfellet i reiselivsnæringen. Når turistene kjøper opplevelsespakker eller varer og tjenester vil det føre til økt sysselsetting hos bedriftene, i tillegg til sysselsetting hos deres leverandører igjen. Dette utgjør det vi kaller *ringvirkningseffekter*.

Menon har utviklet en økonomisk ringvirkningsmodell spesifikt for reiseliv, for å kunne estimere ringvirkninger av tilreisendes lokale forbruk. Vi legger de estimerte gjestedøgnene etter overnattingsform og segment til grunn for beregningene av økonomiske effekter. Estimaten på gjestedøgn er basert på data fra SSB, AirDNA og Kystdatahuset. Deretter benyttes informasjon om gjennomsnittlig døgnforbruk fra undersøkelser gjennomført av Innovasjon Norge og TØI. Det gir totalt forbruk (omsetning) i ulike vare- og tjenestekategorier, både innen bransjene i reiselivsnæringen og relaterte næringer som handel og bygg og anlegg. Forbruket omregnes deretter til direkte og indirekte ringvirkninger i form av verdiskaping og sysselsetting.

